

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 23 april 1915 kl. 12,30 e. m.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, dels i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t om revision av förordningen angående antagande av släktnamn, dels i fråga om skrivelse till Kungl. Maj:t såväl angående inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar som angående utfärdande av bestämmelser rörande tillnamn, som icke äro släktnamn.

Till utskottet ha hänvisats följande ärenden, som utskottet ansett sig böra behandla i ett sammanhang:

en inom andra kammaren av herr *Hallén* väckt motion nr 172, i vilken hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning, i vad avseende kungl. förordningen av den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn må omändras i syfte att väsentligt underlätta och förenkla förfarandet vid antagande av släktnamn, dels göra namnskyddet mera praktiskt och verksamt samt för riksdagen framlägga utredningens resultat i form av lagförslag;

en inom andra kammaren av herr *Lundgren* väckt motion nr 182, i vilken hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning ej mindre i vad mån inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar må kunna vidtagas än även angående utfärdande av bestämmelser om sådana tillnamn, som icke äro släktnamn;

meddelande angående första kammarens beslut i anledning av en inom första kammaren väckt och till kammarens första tillfälliga utskott hänvisad motion nr 56 av herr *Rooth*, vilket beslut innebär, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes

1. vidtaga åtgärder för avhjälpande av de olägenheter, som äro förenade med skyldigheten för de flyttande att själva ombesörja överföringen av flyttningsbetyg;

2. låta verkställa utredning ej mindre i vad mån inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar må kunna vidtagas än även angående utfärdande av bestämmelser om tillnamn samt föranstalta om de åtgärder, som av en sådan utredning må påkallas.

Beträffande vad de ovannämnda motionärerna anfört till stöd för sina resp. yrkanden tillåter sig utskottet hänvisa till deras motioner.

Den förra delen av första kammarens omförmälda beslut (angående skyldigheten för flyttande att själva ombesörja överföringen av sina flyttningsbetyg) har utskottet redan behandlat i sitt utlåtande nr 6. Den senare delen överensstämmer med det yrkande, som göres i herr Lundgrens förevarande motion, och den motivering, som herr Rooth förebragt för sitt yrkande är jämväl, till största delen ordagrant, överensstämmande med motiveringen i herr Lundgrens motion.

*F. K:s första
tillfälliga
utskotts
utlåtande.*

Första kammarens första tillfälliga utskott avgav i anledning av herr Rooths motion ett utlåtande, vars motivering beträffande nu föreliggande del av motionen hade följande lydelse:

»Vad motionären i senare delen av motionen anfört anser sig utskottet i det stora hela kunna biträda. Den rådande friheten att välja vilka och huru många förnamn föräldrarna finna för gott bör visserligen bibehållas, men torde en bestämmelse böra träffas, att allenast ett visst begränsat antal namn, som för identifiering anses nödvändigt, behöver införas i röstlängder, pensionsförteckningar, mantalslängder och dylika offentliga handlingar m. m. För detta ändamål kunde till födelseboken angivas och där antecknas det eller de namn, varmed barnet vanligen skall benämnas.

Vad frågan om efternamnen beträffar har denna tydligen en ganska stor betydelse icke minst ur identifieringssynpunkt. Här torde ytterligare reglerande bestämmelser icke längre böra saknas. Motionären har såsom det mest praktiska föreslagit, att i de fall, då släktnamn icke blivit i vederbörlig ordning antaget, barnen borde använda faderns tillnamn. Ehuru detta förslag uppenbarligen skulle komma större reda åstad i åtskilliga fall, torde det dock, icke minst med hänsyn till att ett icke oväsentligt antal barn, nämligen de s. k. oäkta, icke skulle kunna inordnas under dylika bestämmelser, böra sättas i fråga,

huruvida icke, med de inskränkningar gällande namnförordning betingar, föräldrarna borde tillmätas en viss frihet att giva barnen det tillnamn, föräldrarna önska. Vid mognare år borde givetvis barnen med nämnda inskränkningar själva äga bestämma det tillnamn de vilja bära liksom det borde stå dem fritt att i sammanhang därmed göra anmälan om de förnamn, vid vilka de enligt vad ovan sagts må äga rätt benämnas i offentliga handlingar.

Till vad sålunda anförts vill emellertid utskottet i likhet med motionären även hava fogat den erinran, att det förmodligen snart nog kommer att befinnas nödigt att på annat sätt än genom blott angivande av personernas namn och födelseid åstadkomma en fullt tillfredsställande identifiering. Särskilt torde med hänsyn till pensionsregistreringen anordningar i sådant syfte påkallas. Det system, som för sådant ändamål borde uppställas, torde först efter omsorgsfull utredning av detta spörsmål kunna fastställas. Utskottet tillåter sig emellertid, isynnerhet som ett förtydligande av vad utskottet härutinnan åsyftar däri genom torde vinnas, erinra om att ett jämförligt system av liknande skäl redan nu tillämpas vid inskrivning till värnpliktstjänstgöring.»

Vad först herr *Halléns* motion beträffar, vill utskottet erinra därom, att redan år 1913 andra kammarens första tillfälliga utskott hade att behandla en motion i släktnamnfrågan, som väckts i första kammaren av herr *Bäckström* och bifallits av första kammaren på tillstyrkan av samma kammarens första tillfälliga utskott. I överensstämmelse med denna motions slutyrkande uttalade sig första kammaren för en skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbeta sådant förslag till ändrade bestämmelser i gällande lagstiftning om antagande av släktnamn, att däri avsett skydd mot antagande av släktnamn bleve mera effektivt. Ärendet hänvisades sedan af andra kammaren till dess första tillfälliga utskott, som tillstyrkte första kammarens förslag, vilket dock föll i andra kammaren, sannolikt väsentligen till följd av fruktan för att ett beslut i enlighet med motionen skulle komma att medföra avsevärt ökade statsutgifter.

Herr *Halléns* motion överensstämmer mycket nära med denna herr *Bäckströms* motion av år 1913; skillnaden är egentligen endast den, att herr *Hallén* icke endast som herr *Bäckström* framhåller behovet av ökat skydd för redan befintligt släktnamn, utan dessutom starkare

än denne betonar, att möjligheterna för antagande av nytt släktnamn måtte underlättas.

Det är tydligt, att om dels samma tillnamn användes av ett stort antal människor, dels namnbyten ofta och kanske alldeles omotiverat företagas, personnamnens naturliga uppgift kommer att väsentligt motverkas. Särskilt kännbara måste härav föranledda olägenheter bliva för sådana myndigheter, som för skilda ändamål ha sig anförtrott att registrera någon mera avsevärd del av befolkningen. Pensionsstyrelsen yttrar härom i en till Kungl. Maj:t efter hemställan från utskottet afgiven skrivelse, som finnes bilagd detta utlåtande, bland annat, att pensionsstyrelsen måste hava tillgång till synnerligen noggranna uppgifter för identifiering av de försäkrade särskilt beträffande namn och namnförändringar, men att det visat sig, att tillnamn angäves fullständigt godtyckligt, samt att det med all säkerhet torde komma att inträffa, att tillnamn, som angivits i ett års förteckning, i följande års förteckning utbyttes mot andra, utan att någon egentlig anledning härtill skulle kunna uppgivas. Även då det gäller ansökning om pension eller understöd, har det enligt pensionsstyrelsens yttrande visat sig, att en stor namnförbistring råder: sökanden uppgiver ett namn, pensionsstyrelsens utlåtande eller det ansökningen åtföljande prästbetyget upptager ett annat.

Under sådana omständigheter anser utskottet, att av rent praktiska grunder allt bör göras för att underlätta och uppmuntra strävandena att utbyta alltför vanliga tillnamn mot verkliga släktnamn, ävensom att ett mera effektivt skydd än det nuvarande bör beredas för sådana namn. Det skydd för släktnamnen, som ligger däri, att ansökningar om nya släktnamn skola kungöras i Post- och Inrikes tidningar, torde äga ett skäligen ringa värde.

Utskottet anser likaledes, att prövningen av ansökningar om godkännande av släktnamn bör uppdragas åt en central myndighet eller byrå. I detta ämne yttrar pensionsstyrelsen i sin ovan berörda skrivelse, att registreringen av släktnamn bör förläggas till en för hela riket gemensam myndighet, så att frågan om fastställande eller ombyte av släktnamn må kunna ordnas efter likformiga och enhetliga grunder.

Herr *Lundgrens* motion och första kammarens i anledning av herr *Roother*s motion fattade beslut, att antalet förnamn må kunna inskränkas i offentliga handlingar, åsyfta att underlätta arbetet med namnregistreringen för de myndigheter, som erhållit detta uppdrag. Emellertid synas motionärerna ha en känsla av att detta förslag skulle kunna

framkalla betänkligheter, i det de anföra, att mot förslaget möjligen kunde invändas, särskilt med hänsyn till bestämmelserna angående allmän pensionsförsäkring, att personernas identifiering försvåras. Utskottet tror också för sin del, att det icke skulle vara till gagn för namnregistreringen, om antalet personliga förnamn finge inskränkas i offentliga handlingar. För att taga ett exempel, har av en uppgift från en av landets pastorsexpeditioner framgått, att bland de inom församlingen kyrkobokförda funnes icke färre än 37 personer, som alla buro namnet Johan Andersson, sålunda samma förnamn och samma tillnamn; de flesta av dessa personer hade utom namnet Johan ännu ett eller flera förnamn, varigenom de kunde skiljas från varandra. För identifieringen av personer med så lika namn och även eljest är det obestriddligen av mycket stort värde, att samtliga förnamn finnas upptagna. Pensionsstyrelsen, vars yttrande utskottet begärt och erhållit (bil.) säger också om denna speciella fråga: »Vad angår frågan om inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar, är det mycket tvivelaktigt, om en sådan inskränkning skulle bli till fördel för pensionsstyrelsens registreringsarbete, åtminstone under nuvarande förhållanden.» Motionärernas förslag om inskränkning av förnamnens antal vid bokföringen vilar enligt vad motiveringen ger vid handen på förutsättningen, »att det snart nog kommer att finnas nödigt att på annat sätt än genom blott angivande av personernas namn och födelsetid åstadkomma en fullt tillfredsställande identifiering». Så länge emellertid en sådan identifiering — sannolikt avses därmed något slag av nummerregistrering — ännu icke kommit till användning, synes det dock utskottet vara riktigt för att icke säga behövt, att den nu tillämpade registreringen av samtliga förnamn bibehålles.

Vidare föreslå motionärerna, att bestämmelser måtte införas rörande »sådana tillnamn, som icke äro släktnamn». Med »tillnamn, som icke äro släktnamn», avse motionärerna utan tvivel i första rummet den stora mängd av namn, slutande på »son» och »dotter», vilka antagas och bortläggas på ett sätt, som mågen gång vållar en verklig namnförbistring, och varpå såväl föreliggande motioner som pensionsstyrelsens ovan nämnda skrivelse lämna exempel. På goda grunder anse motionärerna, att det mest praktiska vore, att i de fall, då släktnamn icke blivit i vederbörlig ordning antaget, barnen använda faderns tillnamn.

På grund av vad utskottet anfört, får utskottet alltså i anledning av herrar *Halléns* och *Lundgrens* förevarande motioner samt första kammarens beslut rörande herr *Roots* motion i dess senare del hemställa,

att andra kammaren för sin del ville besluta,

1:o) att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning, i vad avseende kungl. förordningen av den 5 december 1901 angående antagande av släktnamn må ändras i syfte att *dels* väsentligt underlätta och förenkla förfarandet vid antagande av släktnamn, *dels* göra namnskyddet mera praktiskt och verksamt samt för riksdagen framlägga utredningens resultat i form av lagförslag;

2:o) att såväl herr Lundgrens motion som första kammarens beslut i vad de avse utredning om inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda; samt

3:o) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning angående utfärdande av bestämmelser om sådana tillnamn, som icke äro släktnamn, samt vidtaga de åtgärder, som av en sådan utredning må påkallas.

Stockholm den 16 april 1915.

På utskottets vägnar:

NILS HELGER.

Vid ärendets behandling inom utskottet hava närvarit: herrar *Helger, Welin, Andersson* i Skrädene, *Andersson* i Milsmaden, *Stenudd, Lingström, Hedström, Wikström, Rydholm* och *Hedlund**).

*) Icke närvarande vid ärendets justering.

Bilaga.

Pensionsstyrelsens yttrande till Konungen i anledning av inom riksdagen väckta motioner om revision av förordningen angående antagande av släktnamn m. m.

Genom nådig remiss den 19 nästlidne februari har Eders Kungl. Maj:t anbefallt pensionsstyrelsen att avgiva yttrande i anledning av två inom riksdagens andra kammare väckta motioner, nämligen dels nr 172 om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t i fråga om revision av förordningen angående antagande av släktnamn, dels nr 182 om skrivelse till Eders Kungl. Maj:t angående inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar m. m.

I anledning härav får pensionsstyrelsen anföra följande:

Enligt lagen om allmän pensionsförsäkring är en var svensk medborgare från och med det år, under vilket han fyller 16 år, till och med det år, under vilket han fyller 66 år, skyldig att erlägga avgift till pensionsförsäkringen. För att avgiftspåföringen skall kunna äga rum, skall jämlikt 14 § i lagen, sedan mantalslängden för kommun blivit i stadgad ordning justerad, av mantalsskrivningsförrättaren uppgöras förteckning över de personer, som vid årets början uppnått 15 men icke 66 års ålder. I förteckningen, som uppgöres enligt fastställt formulär, anges, bland annat, för varje person namn, födelseår och dag, civilstånd, yrke samt bostad. I pensionsstyrelsen måste för varje försäkrad uppläggas ett särskilt konto, å vilket för varje år antecknas påford och erlagd avgift. Då de försäkrades antal uppgår till omkring 3 miljoner personer, är det tydligt, att pensionsstyrelsen måste hava tillgång till synnerligen noggranna uppgifter för identifiering av de försäkrade. Särskilt är det naturligtvis av vikt, att namnen angivas fullt exakt och att namnförändringar icke godtyckligt få äga rum samt att namnlängderna uppgöras över hela riket efter likformiga grunder.

Det har redan visat sig, att olika principer tillämpas vid uppgörande av mantalslängderna och sålunda även av förutnämnda förteckningar. Tillnamnet (släktnamnet) anges fullständigt godtyckligt. Ibland användes i fråga om barn faderns tillnamn eller också ett av dennes förnamn med tillägg av »son» eller »dotter». I fråga om hustrur och änkor har i en del förteckningar angivits alienast hennes tillnamn före äktenskapet, utan att mannens namn omförmäls. Det lär ock med all säkerhet komma att inträffa, att tillnamn, som angivits i ett års förteckning, i ett följande års förteckning utbytas mot andra, utan att någon egentlig anledning härtill kan uppgivas.

Även då det gäller ansökning om pension eller understöd, har det visat sig, att en stor namnförbistring råder. Sökanden uppgiver ett namn, pensionsnämndens utlåtande eller det ansökningen åtföljande prästbetyget upptager ett annat. Detta gäller särskilt gifta kvinnor och änkor, men förekommer även rätt ofta i fråga om ogifta kvinnor och även manliga sökande.

Givet är, att om ett dylikt oeffterrättligt tillstånd får råda, det mången gång blir hart när omöjligt att kunna identifiera en person, och följden blir då den, att han kanske icke får komma i åtnjutande av pension till det belopp, som motsvarar samtliga av honom erlagda pensionsavgifter.

Lämpligaste anordningen synes väl vara, att bestämmelse utfärdas därom, att

barn alltid skola bära sina föräldrars — i fråga om utom äktenskap födda barn moderns — tillnamn, därest icke genom vederbörande myndighets medgivande nytt släktnamn må av dem begagnas. Vidare torde kunna ifrågasättas, om icke, såsom i utländsk lagstiftning är fallet, straff borde stadgas för obehörigt användande av släktnamn. En förenkling av sättet för antagande av släktnamn synes ock vara av behovet påkallad, då det naturligtvis är i hög grad önskvärt, att mera egenartade släktnamn komma till bruk i så stor utsträckning som möjligt. Givet synes även vara, att registreringen av släktnamn bör förläggas till en central, för hela riket gemensam myndighet, så att frågan om fastställande eller ombyte av släktnamn må kunna ordnas efter likformiga och enhetliga grunder. Såsom för ändamålet lämpliga myndigheter kunna nämnas patent- och registreringsverket, statistiska centralbyrån och möjligen pensionsstyrelsen, där ju en högst väsentlig del av befolkningen under alla omständigheter skall registreras. Av mindre vikt är emellertid, hos vilken av de därtill kompetenta myndigheterna centraliseringen äger rum. Huvudsaken är, att en sådan kommer till stånd.

Vad angår frågan om inskränkning av antalet personliga förnamn i offentliga handlingar, är det mycket tvivelaktigt, om en sådan inskränkning skulle bli till fördel för pensionsstyrelsens registreringsarbeten, åtminstone under nuvarande förhållanden. Frågan synes emellertid lämpligen bära tagas under övervägande vid en utredning rörande ändrade bestämmelser angående släktnamn.

Slutligen anser sig pensionsstyrelsen bära ifrågasätta, huruvida, därest en dylik utredning kommer till stånd, densamma icke borde utsträckas till att omfatta den nu av vederbörande ortsmyndigheter verkställda bokföringen av befolkningen, på det att större reda och likformighet i detta avseende må åstadkommas.

Under återopande av vad sålunda anförts får pensionsstyrelsen för sin del förorda, att en revision av gällande bestämmelser angående antagande av släktnamn och vad därmed står i samband så snart som möjligt kommer till stånd.

Stockholm den 17 mars 1915.

Underdånigst

ADOLF AF JOCHNICK.

O. F. Enbom,
föredragande.

Carl Broberg.

Karl Dickman.

Hugo Elliot.

Erik Stridsberg.